ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Hubáčka a soudců JUDr. Elišky Cihlářové a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobců: **a) K. D.,** a **b) nezletilý Z. D.,** zastoupen svou matkou žalobkyní K. D., zastoupeni JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M, advokátem, se sídlem Rumunská 28, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 8. 2015, č. j. 29 Az 38/2014 - 52,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Ustanovenému zástupci žalobců – advokátovi JUDr. Maroši Matiaškovi – **se určuje** na odměně za zastupování a na náhradě hotových výdajů částka 6.365 Kč, která mu bude zaplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Žalobci se včas podanou kasační stížností domáhají u Nejvyššího správního soudu vydání rozsudku, kterým by byl zrušen rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 8. 2015, č. j. 29 Az 38/2014 - 52, a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Krajský soud v Hradci Králové (dále též „krajský soud“) napadeným rozsudkem ze dne 28. 8. 2015, č. j. 29 Az 38/2014 - 52, zamítl žalobu obou žalobců směřující proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky, ze dne 20. 10. 2014, č. j. OAM-304/ZA –ZA 14 – ZA04 - 2014, kterým žalobcům nebyla udělena

mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o azylu“).

Krajský soud při svém rozhodování především dospěl k závěru, že žalobcům nemohl být udělen azyl ve smyslu ust. § 12 písm. a) a b) zákona o azylu. Skutečnost, že se sociální orgán péče o dítě zajímal o nedobrou životní situaci nezletilého syna žalobkyně, není ještě pronásledováním v azylově relevantním smyslu. Tato skutečnost svědčí spíše o tom, že v Rusku existuje určitý stupeň sociální péče o dítě, které je v tíživé situaci a že je tak možné obrátit se s určitou žádostí o pomoc na uvedený orgán. Žalobkyně se v průběhu správního řízení vůbec nezmínila o tom, že by ve své obtížné situaci vyhledala pomoc sociálního orgánu země původu a k dotazu, zda tak učinila, uvedla, že žádné takové orgány nezná a že by jí stejně nezletilého syna odebrali. Z podkladového materiálu Ministerstva vnitra – Rusko, Zákon o rodině č. 223-FZ ze dne 3. 12. 2011, ve znění novely ze dne 5. 5. 2014, vyplývá, že o zbavení a omezení rodičovských práv, jakož i o odebrání dítěte v případě bezprostředního ohrožení života či zdraví rozhoduje vždy soud za účasti opatrovnického orgánu. Zájem sociálního orgánu v Rusku o zabezpečení vývoje nezletilého dítěte je tak podobný zájmu, který projevují všechny země označované jako demokratické, tedy i České republika. Vzhledem k tomu, že se žalobkyně vůbec neobrátila na sociální orgán péče o dítě s žádostí o pomoc, správní orgán neměl žádnou povinnost dokládat existenci či neexistenci různých státních či soukromých institucí, jež takovou péči zabezpečují. Stejně tak nebylo možno přijmout konstrukci žalobkyně o její příslušnosti k sociální skupině matek samoživitelek. Je tomu tak proto, že o sociální skupinu, jež podléhá tlaku státu, by se mohlo jednat jen v tom případě, pokud by žalobkyně, kterou by nechtěli přijmout příbuzní, byla odmítnuta sociálním orgány země původu a tyto by jí nevyšly vstříc ani po narození syna. To se ale nestalo. Žalobkyně odmítla nabídku rodičů otce nezletilého dítěte, kteří ji chtěli pomoci, na žádné státní orgány se s žádostí o pomoc také neobrátila a začala tvrdit, že jí za takové situace nezbývá nic jiného, než odjezd ze země původu. Se zřetelem k tomu, že žádné jiné problémy s politickou, rasovou, náboženskou či jinou příslušností žalobkyně neuváděla, bylo rozhodnuto o neexistenci pronásledování žalobců ve smyslu ust. § 12 písm. a) a b) zákona o azylu.

Krajský soud se v této věci zabýval i zákonnými podmínkami pro udělení humanitárního azylu podle ust. § 14 zákona o azylu. Jeho úkolem bylo zkoumat, zda správní orgán měl dostatek podkladů, na jejichž základě mohl provést úvahu, jež spadá plně do jeho kompetence, tedy zda důvody (věk, zdravotní stav, apod.), které žadatel uvádí, jsou hodny zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu, či nikoliv. Správní soud při posuzování žalobních námitek dovodil, že rozhodnutí správní orgánu je v souladu se zákonem a že žalobkyně ostatně ani nepředložila žádné důkazy, které by správním orgánem nebyly přijaty a řádně vyhodnoceny. Proto také nepovažuje neudělení tohoto typu azylu za protiprávní.

Krajský soud nemůže souhlasit ani s tvrzením žalobkyně, že jejímu nezletilému synovi hrozí nelidské zacházení v dětském domově ve smyslu ust. § 14a zákona o azylu. I kdyby připustil, že po návratu do vlasti může dojít k návrhu na odebrání dítěte žalobkyni, ta bude mít možnost obrany nejen před soudem, ale i před dětským ombudsmanem, o němž pojednává správní orgán na straně 4 rozhodnutí ze dne 20. 10. 2014. Žalobkyně je

zletilou právně způsobilou osobou, která je schopna si zajišťovat své životní potřeby. Pokud pak po ní země původu vyžaduje určité minimum prostředků a vhodného prostředí pro její nezletilé dítě, je na právní úpravě každého státu, aby si takové podmínky stanovil. Jejich vyžadování proto nemůže naplňovat pojem „pronásledování“ nebo „hrozbu vážné újmy“, a to ani případným umístěním dítěte do zařízení, kde přečká dobu, po kterou mu žalobkyně jako matka nebude schopna zajistit seriózní sociální podmínky. Ostatně i zákon o rodině Ruské federace upravuje možnost žádat, v případě umístění dítěte do opatrovnické péče a tedy i určitého omezení rodičovských práv, kdykoliv o návrat do původních podmínek.

Proti tomuto rozsudku krajského soudu podali oba žalobci jako stěžovatelé (dále jen „stěžovatelé“) kasační stížnost, kterou opřeli o ust. § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „s. ř. s.“).

Stěžovatelka ve skutkovém popisu azylově relevantních skutečností obsaženém v žalobě nejprve obecně poukazuje na to, že hlavním důvodem žádosti o udělení mezinárodní ochrany ze dne 16. 7. 2014 byly obavy z umístění nezletilého stěžovatele do dětského domova. Sama vyrůstala v Rusku v dětském domově a nemá proto žádné rodinné zázemí. Již jako matku samoživitelku ji navštívili v Rusku sociální pracovníci a vyzvali ji k prokázání stálého bydliště a minimálního příjmu, to vše ve lhůtě do jednoho týdne. Současně jí vyhrožovali i odebráním nezletilého syna, a v případě, že by jim ho nechtěla dát, též uvězněním. Za těchto okolností se proto rozhodla raději zemi původu opustit. Hrozba odebrání nezletilého syna a jeho umístění do dětského domova v Rusku navíc představuje i vážnou újmu ve smyslu ust. § 14a zákona o azylu.

Krajskému soudu v uvedeném směru především vytýká, že nesprávně po právní stránce posoudil otázku její příslušnosti k sociální skupině matek samoživitelek a osob přicházejících z dětského domova, otázku pronásledování těchto matek a osob a posléze i otázku vážné újmy hrozící nejen jí, ale i nezletilému dítěti.

Stěžovatelka má za to, že matky samoživitelky a osoby pocházející z dětského domova jsou sociální skupinou, která čelí v Ruské federaci existenčním problémům, mezi něž patří zejména bydlení, dodržování rodičovských práv a chudoba. Tyto osoby, aby přežily, se musí stále častěji stěhovat k příbuzným a vychovávat tak své děti v nejistotě. Vzhledem k tomu, že jako dítě sama zažila výchovu v dětském domově a ví jaká je tam situace, nechce, aby tak dopadl i její nezletilý syn, kterému v případě návratu do Ruska hrozí umístění do takového domova. V tomto směru musí poukázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 5. 2004, č. j. 5 Azs 63/2004 – 60, dostupný na www.nssoud.cz, který se vyjádřil k pojmu sociální skupiny tak, že *„Určitá sociální skupina ve smyslu § 12 zákona o azylu je skupina osob, která se vyznačuje objektivně společnou charakteristikou nebo kterou společnost takto vnímá. Tato charakteristika má často povahu vrozeného, nezměnitelného rysu nebo je jinak zásadní pro lidskou identitu, svědomí nebo výkon lidských práv dotyčných osob; riziko pronásledování však do této charakteristiky nepatří. Rozhodující je existence odůvodněného strachu z pronásledování směřujícího vůči žadateli o azyl, jako příslušníku určité sociální skupiny, jež podnikají úřady země, případně vychází od některých složek obyvatelstva, které nerespektují normy stanoveného v zákonech dotyčné země a*

úřady vědomě takové jednání tolerují nebo odmítají, či jsou neschopné zajistit účinnou ochranu". Krajský soud tuto argumentaci odmítl s odkazem na to, že se měla obrátit s žádostí o pomoc na sociální orgány Ruské federace. Tento správní soud ve svém rozsudku uvedl: „*O sociální skupinu, která podléhá sociálnímu tlaku státu v tíži pronásledování, by se mohlo reálně jednat v případě, že by žalobkyně, kterou nechtěli přijmout příbuzní, byla odmítnuta sociálními orgány země původu a tyto by jí nevyšly vstříc ani po narození syna*". Právě postup ruských sociálních orgánů, které jí hrozily vězením a odebráním syna jí ale donutily k útěku ze země. Stěží si tedy možno představit, že by se obrátila s žádostí o pomoc k těm úřadům, které pokládá za původce pronásledování. Ostatně krajský soud neposkytl přezkoumatelnou odpověď ani ohledně její příslušnosti k sociální skupině a tím zatížil své rozhodnutí nepřezkoumatelností.

Stěžovatelka nesouhlasí ani s tím, jak krajský soud posoudil existenci „pronásledování", když uvedl, že: „*Zájem sociálních orgánů o zabezpečený vývoj nezletilého dítěte nelze označit za pronásledování, konečně podobný zájem projevují všechny země, považované za demokratické a k případnému odnětí dítěte z nedostatečné péče rodičů může dojít i v České republice*". Správní orgány, ale ani krajský soud si neopatřily jedinou relevantní zprávu o stavu sociálního systému v Ruské federaci a tím nemohly kvalifikovaně dospět k uvedenému závěru. Krajský soud jen uvedl, že*: „V tomto směru pak soud považoval argumentaci žalovaného na str. 3 a 4 napadeného rozhodnutí, o možnosti ruských občanů dožadovat se pomoci, za dostačující*", ačkoliv na těchto stránkách se nachází informace Ministerstva zahraničních věcí č. j. 109403/2013-LPTP, podle které se ruští občané mohou obrátit na soudy nebo nevládní organizace a mohou si stěžovat na neadekvátní zacházení ze strany policie. Vůbec zde ale není řešen problém, ve kterém se ocitla, t.j., že sociální orgány, které jí měly poskytnout pomoc, se naopak staly jejími pronásledovateli. Krajský soud tak bez toho, aby věděl, jak funguje sociální systém v Rusku, rozhodl, že nemohla být ze strany sociálních orgánů této země pronásledována.

Stěžovatelka posléze vytýká krajskému soudu i právní posouzení otázky „*vážné újmy*", která jí (v podobě odebrání syna a narušení rodinného života) a nezletilému synovi (v podobě nelidských podmínek v dětském domově) hrozí v případě návratu do země původu. Krajský soud však tyto námitky odmítl s tím, že v případě umístění nezletilého do dětského domova se může dožadovat u ruského soudu navrácení dítěte do své péče, jako jeho matky. Tím ovšem připustil situaci, kdy bude nezletilý po jistou dobu vystaven špatnému zacházení, což je neslučitelné s ust. § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, čímž ovšem také ignoruje informaci o týrání nezletilého dítěte v čeljabinské oblasti, jak o něm hovoří zpráva Ministerstva zahraničních věcí USA.

Stěžovatelé z výše uvedených důvodů navrhují, aby Nejvyšší správní soud zrušil kasační stížností napadený rozsudek krajského soudu i rozhodnutí žalovaného Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky, v celém rozsahu a věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalované Ministerstvo vnitra v písemném vyjádření ke kasační stížnosti uvedlo, že správní rozhodnutí a rozsudek městského soudu jsou podle jeho názoru v souladu se zákonem. Důvodem odchodu stěžovatelů z vlasti a podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany je především obava stěžovatelky z umístění jejího syna (nezletilého stěžovatele) do dětského domova, neboť nebyla schopna předložit sociálním pracovníkům doklady o

dostatečném finančním příjmu a o ubytování. Snahu příslušných sociálních orgánů, aby jim stěžovatelka prokázala, že má trvalé bydliště a stálý minimální příjem, nelze považovat za důvody, které by opodstatňovaly udělení mezinárodní ochrany v některé z jejích forem. Je tomu tak proto, že se stěžovatelka nepokusila příslušné dokumenty ani obstarat a namísto toho sehnala peníze na cestu a ze své vlasti i se synem odcestovala. Nesouhlasila-li proto stěžovatelka s postupem sociálního orgánu, měla možnost obrátit se s žádostí o pomoc k příslušnému soudu či nevládní organizaci působící v zemi původu. Žalované Ministerstvo vnitra proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), že je podána osobami oprávněnými, neboť stěžovatelé byli účastníky řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a že jsou zastoupeni advokátem JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M, který má vysokoškolské právnické vzdělání, jež je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), a že nezletilý stěžovatel je zastoupen i svou matkou.

Nejvyšší správní soud se poté ve smyslu ust. § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelů. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení kasační stížnost odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, t. j. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele.*

Stěžovatelé v tomto případě namítají zásadní pochybení krajského soudu především ve vztahu k posouzení jejich žádosti z hlediska příslušnosti k sociální skupině a existence pronásledování, které by mohlo mít dopad do jejich hmotně právního postavení a toto nebylo možno z hlediska posouzení přijatelnosti kasační stížnosti *prima facie* vyloučit.

Nejvyšší správní soud ze shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná a proto věcně přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu při

vázanosti rozsahem a důvody, které uplatnili stěžovatelé v podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

Kasační stížnost není opodstatněná.

Nejvyšší správní soud při svém rozhodování vychází z toho, že i v řízení o kasační stížnosti se jako kasační soud řídí dispoziční zásadou. Je provedením této dispoziční zásady, jestliže ust. § 106 odst. 1 s. ř. s. ukládá stěžovateli povinnost označit rozsah napadení soudního rozhodnutí a uvést, z jakých důvodů (skutkových a právních) toto soudní rozhodnutí napadá a považuje výroky tohoto rozhodnutí za nezákonné. Rozsah napadení soudního rozhodnutí a uvedení skutkových a právních výhrad proti němu znamená povinnost stěžovatele tvrdit, že soudní rozhodnutí nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonu nebo jinému předpisu, který má charakter předpisu právního a toto tvrzení musí také odůvodnit. Činnost Nejvyššího správního soudu je potom ohraničena rámcem takto vymezeným (rozsah napadení soudního rozhodnutí a skutkové a právní důvody nezákonnosti tohoto rozhodnutí) a tento soud se musí omezit na zkoumání napadeného rozhodnutí jen v tomto směru, nejde-li ovšem o vadu, k níž musí hledět z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Nedostatek stěžovatelova tvrzení, že vydáním napadeného soudního rozhodnutí byl porušen zákon nebo jiný právní předpis, představuje vadu kasační stížnosti, která brání jejímu věcnému vyřízení. I při nejmírnějších požadavcích proto musí být z kasační stížnosti poznatelné, v kterých částech a po jakých stránkách má Nejvyšší správní soud jako soud kasační napadené soudní rozhodnutí zkoumat, přičemž není povinen ani oprávněn sám vyhledávat možné nezákonnosti soudního rozhodnutí.

Stěžovatelka nejprve obecně ve své kasační stížnosti, podle svého tvrzení příslušnice sociální skupiny matek samoživitelek a osob pocházejících z dětského domova, společně se svým synem, který je nezletilým stěžovatelem, především namítá, že v Ruské federaci čelili diskriminaci, existenčním problémům a těžkému sociálnímu postavení v důsledku absence bydlení a nedostatku finančních prostředků, které se rovnalo pronásledování ve smyslu ust. § 12 zákona o azylu, v důsledku čehož hrozilo nezletilému stěžovateli odebrání z péče matky a umístění v dětském domově a stěžovatelce uvěznění, které je vážnou újmou ve smyslu ust. § 14a odst. 2 zákona o azylu, na což ale krajský soud v napadeném rozsudku nevzal zřetel.

Podle ust. § 12 písm. b) zákona o azylu se cizinci udělí azyl, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Klíčovou roli ve vytýčení zákonného pojmu „cizinec má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině“ sehrál rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 5. 2004, č. j. 5 Azs 63/2004 – 60, dostupný na www.nssoud.cz, v němž byl tento termín pojat poměrně široce. Nejvyšší správní soud namísto mechanické úvahy odlišující pronásledování a jeho důvody a zkoumající obě tyto skutečnosti odděleně akceptoval posouzení společné, tedy to, zda je žadatel členem takové

sociální skupiny, v níž může cítit odůvodněný strach z pronásledování. Zároveň zde shrnul ve vztahu k tomuto důvodu pronásledování i posouzení aktivit (či spíše pasivity) žadatelovy země původu: *„Určitá sociální skupina ve smyslu § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, je skupina osob, která se vyznačuje objektivně společnou charakteristikou nebo kterou společnost alespoň takto vnímá. Tato charakteristika má často povahu vrozeného, nezměnitelného rysu nebo je jinak zásadní pro lidskou identitu, svědomí nebo výkon lidských práv dotyčných osob; riziko pronásledování však do této charakteristiky nepatří. I pouhá příslušnost k určité sociální skupině může být postačujícím důvodem pro udělení azylu; rozhodující je ovšem existence odůvodněného strachu z pronásledování, směřujícího vůči žadateli o azyl jako příslušníku určité sociální skupiny, jež podnikají úřady země, případně, jež vychází od některých složek obyvatelstva, které nerespektují normy stanovené v zákonech dotyčné země, a úřady vědomě takové jednání tolerují, případně odmítají či jsou neschopné zajistit účinnou ochranu.“*

Nejvyšší správní soud má za to, že nic takového nebylo prokázáno.

Stěžovatelka konkrétně namítá, že patří do sociální skupiny matek samoživitelek a osob pocházejících z dětského domova, která čelí v Ruské federaci existenčním problémům, mezi něž patří zejména absence bydlení, nedostatek finančních prostředků, chudoba, v důsledku čehož nejsou dostatečně chráněny ani jejich rodičovská práva a že krajský soud v uvedeném směru neposkytl přezkoumatelnou odpověď ohledně její příslušnosti k sociální skupině a tím zatížil své rozhodnutí nepřezkoumatelností.

Krajský soud zcela správně v napadeném rozsudku především poukazuje na to, že stěžovatelka podle obsahu správního spisu vůbec nevyhledala žádnou pomoc u sociálních orgánů Ruska, ani u jiných orgánů tohoto státu a tedy ani cestu k řešení jejího sociálního problému v rámci Ruské federace. Nic na tom nemění ani její tvrzení, kterému podle obecných zkušeností nelze uvěřit, že žádné takové orgány neznala. Stěžovatelka nesprávně hledala řešení své nedobré ekonomické situace prostřednictvím mezinárodní ochrany, která jí byla doporučována jejími kamarádkami, jež ale nemohla vést k úspěchu právě v případě nedostatku ekonomických prostředků k živobytí.

Krajský soud ve svém rozsudku správně uvedl ke stěžovatelkou tvrzené příslušnosti k uvedené sociální skupině, že: „O sociální skupinu, která podléhá sociálnímu tlaku státu v tíži pronásledování, by se mohlo reálně jednat v případě, že by žalobkyně, kterou nechtěli přijmout příbuzní, byla odmítnuta sociálními orgány země původu a tyto by jí nevyšly vstříc ani po narození syna“. Zde vyjádřil krajský soud přezkoumatelným způsobem svůj právní názor, že v případě stěžovatelky již z tohoto důvodu nemohou obstát její námitky ohledně příslušnosti k sociální skupině. Je tomu tak zejména proto, že se stěžovatelka na žádné státní orgány Ruské federace neobrátila ve své nedobré situaci s žádostí o pomoc, odmítla i pomoc rodičů otce dítěte a namísto toho zvolila odchod ze země původu. Ostatně i z již citovaného judikátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 5. 2004, č. j. 5 Azs 63/2004 - 60, dostupného na www.nssoud.cz, zřetelně vyplývá, že rozhodující pro udělení azylu cizinci z důvodu příslušnosti k určité sociální skupině ve smyslu ust. § 12 písm. b) zákona o azylu je právě *„existence odůvodněného strachu z pronásledování, směřujícího vůči žadateli o azyl jako příslušníku určité sociální skupiny, jež podnikají úřady země, případně, jež vychází od některých složek obyvatelstva, které nerespektují*

normy stanovené v zákonech dotyčné země, a úřady vědomě takové jednání tolerují, případně odmítají či jsou neschopné zajistit účinnou ochranu.

Neexistence odůvodněného strachu z pronásledování směřující vůči stěžovatelce z důvodu jí tvrzené sociální skupiny je přitom zřejmá především z toho, že sama stěžovatelka označila za jediný důvod odchodu z vlasti obavu z umístění svého nezletilého syna útlého věku v dětském domově, kde nejsou dobré podmínky, když v měsíci červenci 2014 nebyla schopna při návštěvě sociálních pracovníků předložit příslušné doklady o zajištění ubytování a o potřebném finančním příjmu z ekonomických důvodů, a jelikož tak nemohla učinit ani do jednoho týdne od této návštěvy, zvolila raději ihned odchod z vlasti do České republiky, kde požádala i za svého syna o udělení mezinárodní ochrany.

Důvodem odchodu stěžovatelů z vlasti a podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany v České republice byla tedy především obava stěžovatelky z umístění jejího syna (nezletilého stěžovatele) do dětského domova, když nebyla schopna předložit sociálním pracovníkům doklady o dostatečném finančním příjmu a o ubytování. Snahu příslušných sociálních orgánů v tomto směru, aby jim stěžovatelka prokázala, že má trvalé bydliště a stálý minimální příjem, nelze považovat za důvody, které by opodstatňovaly z důvodu pronásledování udělení mezinárodní ochrany v některé z jejich forem. Je tomu tak proto, že se stěžovatelka nepokusila příslušné doklady ani obstarat a namísto toho jen sehnala peníze na cestu a ze své vlasti i se synem odcestovala. Ostatně stěžovatelka se svým synem nebyla až do kontroly v měsíci červenci 2014 nikdy kontrolována sociálními orgány a jediný požadavek, aby do jednoho týdne doložila doklady o dostatečném finančním příjmu a o ubytování (který nesplnila a opustila zemi původu) ještě nečiní z těchto orgánů pronásledovatele, jak tvrdí stěžovatelka.

V této věci stěžovatelka proto neprokázala, že by pro svou příslušnost k jí tvrzené sociální skupině byla jakkoli pronásledovaná, neboť pronásledováním není její tíživá ekonomická situace sama o sobě, a právě to stěžovatelka fakticky tvrdí, a jinou formou pronásledování nelze vyčíst ani z obsahu žalovaným správním orgánem shromážděných důkazů.

Stěžovatelka ve své kasační stížnosti také nesouhlasí s tím, jak krajský soud v této věci posoudil problematiku existence „pronásledování“, aniž si opatřil jedinou relevantní zprávu o stavu sociálního systému v Ruské federaci a v důsledku toho potom nemohl ani dospět ke kvalifikovanému závěru o neexistenci pronásledování.

Nejvyšší správní soud plně souhlasí se závěrem krajského soudu, že pokud se sociální orgány péče o dítě Ruské federace zajímaly o životní a hmotnou situaci nezletilého stěžovatele (syna stěžovatelky), nemůže jít o pronásledování v azylově relevantním smyslu. Taková skutečnost hovoří spíše o tom, že v Ruské federaci existuje určitý stupeň sociální péče o nezletilé děti v tíživé sociální situaci a že je proto možné se na takový orgán obrátit s určitou žádostí o pomoc v případě nouze. Tento soud souhlasí i s dalším závěrem krajského soudu, že za takové situace, když se stěžovatelka v této věci neobrátila k orgánu sociální péče o pomoc, ztrácelo smysl nějakým způsobem dokládat existenci či neexistenci různých státních či nestátních institucí, které takovou péči zabezpečují (u stěžovatelky

prováděná kontrola potvrdila, že takové instituce existují a že stěžovatelka se ještě před provedením kontroly se na ně mohla obrátit).

Námitka stěžovatelky, že sociální orgány Ruské federace, které jí měly poskytnout pomoc, se staly jejími pronásledovateli, postrádá jakýkoliv smysl. Je tomu tak proto, že pokud stát původu požaduje po stěžovatelce jako matce nezletilého dítěte určité minimum prostředků a vhodného prostředí, je na právní úpravě tohoto státu, aby si takové podmínky nejen stanovil, ale současně kontroloval i jejich plnění. Vyžadování plnění uvedených podmínek nemůže potom naplňovat azylově relevantní pojem „pronásledování". Tak je tomu i v Ruské federaci, kde podle materiálu Ministerstva vnitra Rusko Zákon o rodině č. 23-FZ ze dne 3. 12. 2011, ve znění novely ze dne 5. 5. 2014, rozhoduje o zbavení a omezení rodičovských práv, jakož i o odebrání dítěte v případě bezprostředního ohrožení jeho života a zdraví, vždy soud za přítomnosti opatrovnického orgánu. I zde snahu příslušných sociálních orgánů, aby jim stěžovatelka prokázala, že má bydliště a stálý minimální příjem, nelze považovat za důvody, které by opodstatňovaly udělení mezinárodní ochrany. Nesouhlasila-li proto stěžovatelka s postupem sociálního úřadu, měla možnost obrátit se s žádostí o pomoc k příslušnému soudu či nevládní organizaci působící v zemi původu.

V Ruské federaci byl v 83 krajích zřízen i institut dětského ombudsmana. Tito ombudsmanové jsou oprávněni provádět nezávislá vyšetřování v případech porušování práv dětí, kontroly jakýchkoli institucí a výkonných úřadů pro záležitosti nezletilých, zřizovat rady veřejných odborníků a provádět nezávislá hodnocení právních předpisů týkajících se dětí. Ombudsmanové působí i v mnoha školách v moskevské a volgogradské oblasti, kde se zabývají problémy dětí a rodin a identifikací případných konfliktů a porušování práv dětí (srov. Rusko Ministerstvo zahraničí Spojených států amerických z 27. 2. 2014, Zpráva o dodržování lidských práv za rok 2013). Ostatně i případ dětského ombudsmana v čeljabinské oblasti, který upozornil na případ týrání nezletilé v dětském domově, na jehož popud převzal věc oblastní vyšetřovací výbor, jež je zmiňován i v žalobou napadeném správním rozhodnutí, svědčí o pozitivních změnách v oblasti péče státu o nezletilé děti. I zde si tedy mohou ruští občané stěžovat na neadekvátní zacházení ze strany sociálních orgánů ve vztahu k nezletilým dětem.

Stěžovatelka posléze vytýká krajskému soudu i nesprávné právní posouzení otázky „*vážné újmy*", která jí (v podobě odebrání syna a narušení rodinného života) a nezletilému synovi (v podobě nelidských podmínek v dětském domově) hrozí v případě návratu do země původu.

Institut doplňkové ochrany obecně zakotvuje ve vnitrostátní právní úpravě zásadu non-refoulement, která zabezpečuje, že uprchlík nebude ani v případě, není-li mu z různých důvodů udělen azyl, vydán do země, kde by byl zásadním způsobem objektivně ohrožen na životě, svobodě či tělesné integritě. Smyslem a účelem doplňkové ochrany je tedy poskytnout subsidiární ochranu a možnost legálního pobytu i na území České republiky těm žadatelům o mezinárodní ochranu, kterým nebyl udělen azyl, ale u nichž by bylo z důvodů taxativně uvedených v ust. § 14a zákona o azylu neúnosné, nepřiměřené či jinak nežádoucí požadovat jejich vycestování. Aplikace institutu doplňkové ochrany se vztahuje k objektivním hrozbám po případném návratu žadatele do země původu, tedy

k částečně jiným skutečnostem nastávajícím v odlišném čase než v případě aplikace institutu azylu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2009, č. j. 9 Azs 11/2009 - 99, dostupný na www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud proto obecně podotýká, že doplňková ochrana by byla stěžovatelům udělena, bylo-li by v řízení o mezinárodní ochraně prokázáno, že jakkoli neuvedli azylově relevantní skutečnosti, uvedli skutečnosti svědčící o tom, že v jejich případě existují důvodné obavy, že v případě vrácení do země původu, by jim hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle ust. § 14a odstavce 2 zákona o azylu, a že stěžovatelům zároveň nemůže nebo není ochotna z důvodu takového nebezpečí poskytnout ochranu země původu.

Podle ust. § 14a odst. 2 zákona o azylu se za vážnou újmu považuje: a) uložení nebo vykonání trestu smrti; b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu; c) vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu; či d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

Ne každá újma, jež by mohla být hodnocena jako rozporná s právem demokratického státu, dosahuje intenzity vážné újmy ve smyslu zmíněného ustanovení.

Krajský soud vznesené námitky odmítl s tím, že v případě umístění nezletilého do dětského domova se může stěžovatelka dožadovat u ruského soudu navrácení tohoto dítěte do své péče jako jeho matky.

Nejvyšší správní soud se stanoviskem krajského soudu souhlasí.

Jak již bylo uvedeno, doplňkovou ochranu lze u nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu ve smyslu ust. § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu shledat jen tam, kde takové nebezpečí reálně a bezprostředně po návratu do vlasti hrozí, nikoli tam, kde vůbec nastat nemusí či může nastat jen v případě přidružení jiných okolností nebo skutečností, které ale nelze předjímat. Žádné z uvedených nebezpečí však v případě stěžovatelů nehrozí.

Problematiku zbavení či omezení rodičovských práv navíc upravuje příslušná ruská legislativa způsobem, kde má své nezastupitelné místo především soud a právní řád dává každému ruskému občanovi možnost v případě nesouhlasu s postupem státních orgánů obrátit se na tento soud s příslušným návrhem nebo stížností na průtahy nebo i na jiný kompetentní orgán jako např. na ombudsmana.

Nejvyšší správní soud proto z uvedených důvodů zamítl kasační stížnost stěžovatelů směřující proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 8. 2015, č. j. 29 Az 38/2014 – 52, (§ 110 odst. 1, poslední věta s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje kasační soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, neboť neshledal důvody pro jeho nařízení.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1, věta první s. ř. s. ve spojení s ust. § 120 s. ř. s. Stěžovatelé ve věci úspěch neměli, a nemají proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému správnímu orgánu podle obsahu spisu žádné náklady v řízení o kasační stížnosti před soudem nevznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Stěžovatelům byl usnesením krajského soudu ze dne 8. 1. 2015 ustanoven zástupcem advokát JUDr. Maroš Matiaško, LL.M. Podle ust. § 35 odst. 8 s. ř. s. platí v takovém případě odměnu advokáta včetně hotových výdajů stát. Podle ust. § 7 a ust. § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „advokátní tarif“), s přihlédnutím k ust. § 11 odst. 1 písm. d) téže vyhlášky, náleží ustanovenému advokátovi odměna za jeden úkon právní služby (sepsání odůvodnění kasační stížnosti ze dne 9. 9. 2015), při zastupování dvou osob, ve výši 4.960 Kč (3.100 Kč za každou zastupovanou osobu, minus 20 procent dle § 12 odst. 4 advokátního tarifu). Za jeden úkon právní služby dále ustanovenému zástupci náleží i náhrada hotových výdajů podle ust. § 13 odst. 3 advokátního tarifu ve výši 300,- Kč. Soud tedy přiznal ustanovenému zástupci odměnu a náhradu hotových výdajů za jeden úkon právní služby v celkové výši 5.260 Kč. Vzhledem k tomu, že zástupcem stěžovatelů je advokát, který je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se částka 5.260 Kč o částku, která odpovídá příslušné sazbě daně, jež činí 21 %, tj. o částku 1.105 Kč. Celková částka ve výši 6.365 Kč bude zástupci stěžovatelů vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** žádné opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. října 2015

JUDr. Jaroslav Hubáček
předseda senátu